

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o „Predlogu za Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta za omejitve pri trženju in uporabi toluena in triklorbenzena“ (osemindvajseta sprememba direktive 76/769/EGS)

COM(2004) 320 final. — 2004/0111 (COD)

(2005/C 120/02)

Svet se je 11. maja 2004 v skladu s 95. členom Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti odločil posvetovati z Evropskim ekonomsko-socialnim odborom o „Predlogu za Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta za omejitve trženja in uporabe toluena in triklorbenzena (osemindvajseta sprememba direktive 76/769/EGS)“ COM(2004) 320 final. — 2004/0111 (COD)

Strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošništvo, ki je pooblaščen za pripravo mnenja, je dne 6. oktobra mnenje sprejela. Poročevalec je bil gospod Sears.

Odbor je na svojem sprejel na 412. plenarnem zasedanju, dne 27. in 28. oktobra 2004 (seja dne 27. oktobra 2004) s 165. glasovi za, 1 proti ter 5 zadržanimi glasovi sprejel sledeče mnenje:

1. Uvod

1.1 Poimenovanje „stare snovi“ zajema kemične snovi, ki so v Evropski skupnosti prišle na tržišče v obdobju med 1. januarjem 1971 in 18. septembrom 1981. Evropski seznam snovi, ki jih je mogoče dobiti na tržišču, tako imenovan popis obstoječih komercialnih kemičnih snovi ali EINECS (European Inventory of Existing Commercial Chemical Substances), ki je bil objavljen v Uradnem listu leta 1990⁽¹⁾, navaja 100.195 takšnih snovi. Snovi, ki so prišle na tržišče po 18. septembru 1981 imenujemo „nove snovi“, in se morajo pred trženjem prijaviti v skladu z ustrežno zakonodajo Evropske unije.

1.2 V skladu z uredbo Sveta 793/93/EGS⁽²⁾ se redno ocenjujejo tveganja starih snovi za človeško zdravje in okolje. Do sedaj so bili izdelani štiri tako imenovani prednostni sezname, ki navajajo, katere snovi imajo pri ocenjevanju, ki ga izvajajo pristojni organi držav članic prednost. Zadnji seznam je bil izdelan 25. oktobra 2000⁽³⁾. Seznam navaja 141 snovi z možnostmi tveganj, ki izhajajo iz posebne strukture snovi ali poznanih in predvidljivih biokemijskih medsebojnih reakcij snovi, ali z velikim proizvodnim obsegom, ki vzbuja zaskrbljenost.

1.3 Države članice ocenijo vsako posamezno snov v vseh stopnjah njene proizvodnje in uporabe glede na nevarnost in izpostavljenost, ter tako ugotovijo, ali dejansko obstajajo tveganja za zdravje in okolje, in določijo ukrepe, ki so za omejitev takšnih tveganj potrebni. Če se ugotovi, da – četudi je snov na prednostnem seznamu, pri dejanski in načrtovani uporabi tveganja ne obstajajo ali pa so le-ta zgolj neznatna, se nadzorni ukrepi ne predpišejo ali pa imajo komajda kakšen učinek.

1.4 Nato Znanstveni odbor za strupenost, strupenost za okolje in okolje (CSTEE - Scientific Committee on Toxicity,

Ecotoxicity and the Environment) oceni končna poročila držav članic o opravljeni oceni tveganja. Če se Znanstveni odbor za strupenost, strupenost za okolje in okolje s končnimi sklepi strinja in splošni ocenjevalni postopek podpira, potem se po potrebi lahko predlagajo ukrepi za omejitev tveganj za spremembo dodatka 1 Direktive Sveta 76/769/EGS o približevanju zakonov in drugih predpisov držav članic v zvezi z omejitvami pri trženju in uporabi nekaterih nevarnih snovi in pripravkov⁽⁴⁾. Ta predlog je osemindvajseta sprememba te vrste.

1.5 Ocena obeh snovi (toluen in triklorbenzen), navedenih v tem predlogu, je potekala v skladu z zgoraj omenjenim postopkom. Obe snovi sta bili vključeni na prednostni seznam, ki je bil kot uredba Komisije št. 2268/95, objavljen 27. septembra 1995⁽⁵⁾. Ocenjevalni postopek je izvedla Danska. Znanstveni odbor za strupenost, strupenost za okolje in okolje je poročilo o opravljeni oceni tveganja potrdil v mnenjih, ki jih je predložil na svojem 24. in 25. plenarnem zasedanju 12. junija 2001 in 20. julija 2001.

1.6 Ta predlog vsebuje ukrepe za omejitev tveganj glede obeh snovi, ki jih morajo države članice izvesti v roku osemnajstih mesecev po začetku veljave direktive. Komisija je predlog objavila 28. aprila 2004. Predlog lahko začne veljati v državah članicah najkasneje junija 2006, če so se upoštevali ustrezni postopki in bilo doseženo soglasje glede potrebnih sprememb.

2. Povzetek predloga Komisije

2.1 Cilj predloga je varovanja zdravja ljudi in okolja ter vzpostavitve (oz. vzdrževanje) enotnega trga za obe snovi. Nastali stroški bi bili zgolj neznatni ali pa jih sploh ne bi bilo, kajti uporaba v navedenih uporabah je vedno manjša in za pričakovati je, da bodo na voljo novi, alternativni proizvodi.

⁽¹⁾ UL C 146A, 15.6.1990.

⁽²⁾ UL L 84, 5.4.1993.

⁽³⁾ UL L 273, 26.10.2000.

⁽⁴⁾ UL L 262, 27.9.1976.

⁽⁵⁾ UL L 231, 28.9.1995.

2.2 Omejitve pri uporabi toluena, ki je večstranska snov z velikim proizvodnim obsegom in bistvena surovina za kemično sintezo ter se uporablja kot topilo v industriji in potrošnji, naj bi veljale za uporabo pri 0,1-odstotni in višji koncentraciji snovi v lepilih in razpršilnih barvah, ki so v prosti prodaji. To ne velja za industrijsko uporabo in naj bi služilo varovanju zdravja uporabnikov.

2.3 Omejitve pri uporabi triklorbenzena, ki se omejeno uporablja kot vmesni proizvod pri proizvodnji določenih herbicidov in kot topilo postopkov v zaprtih sistemih, naj bi veljale povsod, ker se uporablja 0,1-odstotna ali višja koncentracija snovi, razen v primeru, ko se triklorbenzen uporablja kot vmesni proizvod. Tako se bo možna prodaja omejila na splošno javnost in poskrbljeno bo za dodatno varstvo zdravja pri delu.

2.4 Oba proizvoda, ki ju obravnava ta sprememba, sta v dodatku tega predloga določena s številko po CAS 108-88-3 in 120-82-1. Omejitve uporabe bodo dodane dodatku 1 direktive 76/769/EGS.

2.5 Države članice bodo potrebne zakonske določbe v skladu s to direktivo objavile najkasneje leto dni po začetku njihove veljave, da bodo nadzori učinkoviti, pa bo potrebnih naslednjih šest mesecev. To velja po datumu začetka veljave tega predloga po zaslišanju Evropskega ekonomsko-socialnega odbora v skladu z določili člena 95 pogodbe in po postopku soodločanja v Evropskem parlamentu.

3. Splošne opombe

3.1 Šestindvajseta sprememba direktive Sveta 76/769/EGS („Omejitve pri trženju in uporabi nekaterih nevarnih snovi in pripravkov (nonilfenola, etoksilantov nonilfenola in cementa)⁽¹⁾“) - EESO je o njej pripravil mnenje marca 2003⁽²⁾-, in tudi predlog podrobneje ne obravnava posameznih snovi, ki so med seboj povezane. Zaradi boljše preglednosti bo mnenje v nadaljevanju obravnavalo posamezne snovi. (Sedešindvajseta sprememba o policikličnih aromatskih ogljikovodikih v mehčalnih oljih in gumah je že bila objavljena, vendar jo je trenutno potrebno še preveriti.)

4. Toluena

4.1 Toluena je bistra, brezbarvna tekočina z značilnim vonjem. Kemična snov, imenovana tudi metilni benzen, ima za

⁽¹⁾ UL L 178, 17.7.2003.

⁽²⁾ UL C 133, 6.6.2003.

benzenom najpreprostejšo aromatsko obliko – šestčlenski ogljikov obroč z enočlensko alkilno verigo. Toluena se v naravi pojavlja v surovi nafti, nekaterih rastlinskih in drevesnih skupinah ter v emisijah iz vulkanov in gozdnih požarov ter se lahko v velikih količinah načrtno proizvaja iz premoga in surove nafte

4.2 Po podatkih iz industrije je svetovna zmogljivost in proizvodnja za načrtno proizveden toluena leta 2002 znašala 20 milijonov ton oz. 14 milijonov ton. 75 % te vsote se nanaša na ZDA, Azijo in Japonsko. Mnenje Znanstvenega odbora za strupenost, strupenost za okolje in okolje navaja, da bo proizvodnja EU v letu 1995 znašala 2,6 milijonov ton. Do večjih količin, ki jih te vsote⁽³⁾ ne zajemajo, prihaja pri rutinski proizvodnji bencina in prispeva k skupnim ekspozicijam.

4.3 Toluena se v prvi vrsti uporablja kot surovina, ki služi za načrtno proizvodnjo benzena, poliuretanskih pen in drugih kemičnih proizvodov v zaprtih sistemih, ter tudi – v glavnem v majhnih količinah – kot nosilec topila v lakih, barvah, lepilih, zdravilih in kozmetiki. Vplivi toluena na zdravje ljudi in okolje so bili obsežno raziskani in v veliki meri odobreni. Obstaja jasna potreba, da se vsaka nepotrebna trenutna ali potencialna nenadzorovana ekspozicija zmanjša na najmanjšo možno mero, in to predvsem takrat, ko obstajajo alternativne snovi s podobno topilno sposobnostjo.

4.4 Dve končni uporabi, ki ju navaja ta predlog, sodita v to zadnjo kategorijo. Uporaba toluena kot topila za lepila in lake, ki so v prosti prodaji, ni nujno potrebno in ga evropski proizvajalci ne podpirajo. Trenutna prodaja, ki se nanaša na obe končni uporabi je majhna ali pa je sploh ni. Zato je to v glavnem preventivni ukrep, ki bo verjetno le neznatno vplival na proizvodne stroške in izbiro ali zdravje potrošnikov.

4.5 EESO priznava predhodno potrebo, da se na delovnih mestih zagotovi varna uporaba večjih količin toluena v zaprtih sistemih. S tem predlogom se zagotavlja, da bo splošna javnost – iz nadzorovanega delovnega okolja – danes in v bodoče zavarovana pred nepotrebni ekspozicijami. EESO zato podpira ta del predloga.

5. Triklorbenzen

5.1 Ker se položaj triklorbenzena občutno razlikuje od položaja toluena, so potrebne nekatere spremembe in pojasnitve predloga.

⁽³⁾ Podatki APA (Združenje proizvajalcev aromato), član CEFIC (Evropski svet združenj kemijske industrije)

5.2 Kemikalija triklorbenzen se načrtno proizvaja in se pojavlja v naravi samo z razgradnjo drugih kloriranih aromatskih spojin. Glede na razporeditev klorovega atoma v šestčlenskem ogljikovem obroču obstajajo trije različni izomeri. Izomeri imajo različne (neznatne) fizikalne lastnosti in biokemijsko medsebojno učinkovanje, denimo glede na posamezne LD50 vrednosti in različno CAS in EINECS število. Razen tega vsebujeta tako CAS kot tudi EINECS seznam vnos za triklorbenzen. V ZDA in tudi drugod se na tržišču pojavljajo vsi trije izomeri. 1,3,5-triklorbenzen se po vsej verjetnosti v Evropi ne bo več proizvajal. Spodnja preglednica navaja posamezne podatke iz seznama ⁽¹⁾:

EINECS število	201-757-1	204-428-0	203-686-6	234-413-4
CAS število	87-61-6	120-82-1	108-70-3	12002-48-1
izomer	1,2,3-	1,2,4-	1,3,5-	-
Oblika	beli kosmiči	bistra tekočina	beli kosmiči	bistra tekočina
Tališče (°C)	52-55	17	63-65	-
Oralno/podgane, LD50 (mg/kg)	1830	756	800	-
UN število	2811	2321	2811	-

5.3 Poročilo o opravljeni oceni tveganja in mnenje Znanstvenega odbora za strupenost, strupenost za okolje in okolje obravnavata 1,2,4-triklorbenzen, kjer sta EINECS in CAS števili enaki kot v preglednici. Predloženi predlog sicer v dodatku potrjuje CAS število (in s tem specifičen izomer, ki je bil raziskan), ne pa tudi v naslovu in besedilu.

5.4 Različni izomeri se proizvajajo kot vmesni produkti za sintezo določenih herbicidov, pesticidov, barv in drugih posebnih kemikalij v zaprtih sistemih visoke čistine. V primerih, ko posebne oblike izomera niso tako pomembne, se lahko v zaprtih prostorih uporablja zmes izomerov, in sicer kot nosilec topila za barve, regulator procesov ali medij za prenos toplote, kot zaviralec korozije v razpršilih ter v hladilnih mazalnih snoveh.

5.5 V EU (in tudi drugod) se v glavnem uporablja različno čisti 1,2,4-triklorbenzen (1,2,4-TCB). Domneva se, da je proizvodnja od leta 1980 neprestano upadala. Glede na podatke, ki so bili predloženi komisiji OSPAR (OSPAR - dogovor o varstvu morskega okolja severovzhodnega Atlantika), je bilo leta 1994 proizvedenih približno 7.000 do 10.000 ton 1,2,4-TCBja, manj kot 2.000 ton 1,2,3-TCBja in manj kot 200 ton 1,3,5-TCBja ⁽²⁾. Junija 2000 so bili vsi trije izomeri posamezno vneseni v OSPAR seznam kemikalij, ki jih potrebna prednostno obdelovati. Tudi mnenje Znanstvenega odbora za strupenost, strupenost za okolje in okolje iz julija 2001 navaja, da je leta 1994 in 1995 proizvodnja znašala 7.000 ton. Proizvodnja še naprej upada in je trenutno približno pri 50odstotna, vendar je velik del namenjen za izvoz ⁽³⁾.

5.6 Dandanes domnevamo, da obstaja v EU/OSPAR regiji samo še en sem proizvajalec. Prodaja naj bi se omejila na

⁽¹⁾ Spletna stran Evropske pisarne za kemične snovi (<http://ecb.jrc.it>)

⁽²⁾ Podatki Eurochlora, član CEFIC (Evropski svet združenj kemijske industrije)

⁽³⁾ Mnenja Znanstvenega odbora za strupenost, strupenost za okolje in okolje lahko najdete na spletni strani GD SANCO

izomere 1,2,4-TCB in 1,2,3-TCB izključno za uporabo kot vmesni proizvod, kjer mora vsaka stranka prodajo pred dobavo pisno potrditi z navedbo uporabe.

5.7 Omejeno število nadaljnjih uporab v zaprtih sistemih, kot denimo procesno topilo brez sproščanja, Komisija in Znanstveni odbor za strupenost, strupenost za okolje in okolje poznata in ga priznavata. Ker je namen tega predloga, da se sama proizvodnja sicer odobri, emisije pa se zaradi odprte uporabe močno omejijo, bi bilo smiselno, da se dovoljene uporabe v dodatku tega predloga ustrezno dopolnijo.

5.8 Po mnenju EESO bi moral ta predlog – s pridržkom zgoraj navedenih specifičnih točk – prispevati k povečanju varstva zdravja na delovnem mestu in popolni odpravi tveganja ekspozicije izven delovnega okolja. Proizvajalci in uporabniki triklorbenzena in konkurenčnih proizvodov očitno v veliki meri že upoštevajo ta predlog. Predlog naj bi torej le neznatno vplival na stroške proizvajalcev in uporabnikov. EESO zato ta del predloga podpira.

6. Posebne pripombe

6.1 EESO ugotavlja, kot že omenjeno, da se mora ta predlog temeljiti na poročilu o opravljeni oceni tveganja in mnenju Znanstvenega odbora za strupenost, strupenost za okolje in okolje in se mora pri tem izrecno nanašati na 1,2,4-TCB. To mora biti jasno razvidno tako iz naslova kot tudi besedila. Vplivi omejitev uporabe bodo na srečo enaki, kajti izomer je glavni del TCB zmesi izomerov, ki so jo nekoč prodajali za uporabo v topilih ali razpršilih.

6.2 Pri dovoljenju drugih uporab v zaprtih prostorih naj je na koncu vsake omejitve dodano besedilo „ali v drugih zaprtih sistemih, kjer ne prihaja do sproščanja v okolje“.

6.3 EESO obžaluje, da prav tako kot pri prejšnjih spremembah direktive Sveta 76/769/EGS snovi, ki so med seboj povezane, niso zajete v enem samem besedilu, ki bi moralo verjetno biti vedno znova spremenjeno, tako da bi se upoštevali praktični vidiki. To pa ni v smislu dobrega, času primerne in učinkovitega vodenja. Če je to rezultat pomanjkanja virov v zadnji in kritični fazi združenja na en poseben ukrep za omejitev tveganj, potem naj se ga kar najhitreje odpravi.

6.4 EESO jemlje na znanje, da je bil zadnji prednostni seznam objavljen za ocenitev Oktobra 2000. Z obžalovanjem ugotavlja, da smo se verjetno oddaljili od tega postopanja mnogo prej preden so se lahko začeli uporabljati drugi postopki kot denimo REACH, in se pritožuje nad pomanjkanjem učinkovitosti.

6.5 EESI priznava pomembno vlogo Znanstvenega odbora za strupenost, strupenost za okolje in okolje v preteklosti, in verjame, da se bo storilo vse potrebno, da bo lahko odbor še naprej opravljal svojo dejavnost kljub zadnjim omenjenim spremembam v strukturi in odgovornosti znanstvenih odborov.

6.6 EESO še zmeraj opozarja na čas, ki je okviru trenutnega sistema potreben za oceno teh snovi. Do začetka veljave zakonskih določb za te snovi bo preteklo skoraj 11 let, nato bo pet let minilo za to, da bo Znanstveni odbor za strupenost, strupenost za okolje in okolje potrdil poročila o opravljeni oceni tveganja. Ko bodo zakonske odločbe končno začeli veljati, ne bodo udeleženi imeli skoraj nikakršnih stroškov – oz. ne bo nobenih merljivih koristi glede na zdravje ali okolje. Ker primanjkuje nadaljnjih informacij je nemogoče reči, ali je to pozitivno (trg se je prilagodil pritisku stalnih ocen tveganj) ali negativno (postopek ni veliko dosegel, in je povzročil znatne stroške za vse udeležene) in kako se lahko dosežejo zaželene izboljšave.

6.7 Po mnenju EESO naj bi se zato ocenili razlogi za počasen napredek – kot dopolnilo k drugim predlogom kot denimo REACH in zagotovilo, da se ti obstoječi postopki tudi resnično izboljšajo in ne ovirajo. To naj bi se izvajalo vzporedno z drugimi trenutnimi študijami, tako da bi se lahko merili vplivi, stroški in koristi za vse udeležence pri teh postopkih – postopkih, ki so tako osnovani, da so v okviru uspešne in konkurenčne evropske družbe znanja v korist zdravju in okolju.

Bruselj, 27. oktober 2004

Predsednica

Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Anne-Marie SIGMUND
